

Laidiens: 15.06.2001., Nr. 93

Ministru kabineta noteikumi Nr. 240

Rīgā 2001.gada 12.jūnijā (prot. Nr. 27, 13.κ)

Spiedieniekārtu tehniskās uzraudzības kārtība

Izdoti saskaņā ar likuma "Par bīstamo iekārtu tehnisko uzraudzību" 3.panta otro daļu

1. Vispārīgie jautājumi

1. Noteikumi nosaka prasības, kas jāievēro, lai neradītu draudus cilvēku dzīvībai, veselībai, īpašumam un videi, organizējot un veicot darbus ar spiedieniekārtām un to kompleksi, kas saskaņā ar normatīvajos aktos par spiedieniekārtām un to kompleksi noteikto klasifikāciju atbilst III vai IV kategorijai (turpmāk — spiedieniekārtas), kā arī nosaka spiedieniekārtu tehniskās uzraudzības kārtību.

2. Noteikumi neattiecas uz darbībām ar:

2.1. spiedieniekārtām un to kompleksi, kas saskaņā ar normatīvajos aktos par spiedieniekārtām un to kompleksi noteikto klasifikāciju atbilst I un II kategorijai;

2.2. pārnēsājamām ugunsdzēsšanas un elpošanas iekārtu spiedtvertnēm;

2.3. mājāsaimniecībā izmantojamiem vārkatliem;

2.4. transportējamām spiedieniekārtām, kuras uzstādītas uz transportlīdzekļiem, lai pārvadātu gāzes, sašķidrinātas gāzes, spiediena iedarbībā izšķīdinātas gāzes, tvaikus un šķidrumus;

2.5. cauruļvadiem (sākot ar pēdējo spiedieniekārtas noslēgierīci), kas paredzēti plūstošu vielu pārvadei no būvēm vai uz būvēm, un mehānismiem, kā arī visām papildiekārtām, kas īpaši projektētas šiem cauruļvadiem. Šis izņēmums neattiecas uz standarta spiedieniekārtām, piemēram, spiedtvertnēm, rezervuāriem un citām līdzīgām iekārtām, kas uzstādītas spiediena samazināšanas (redukcijas) vai kompresoru stacijās;

2.6. plūsmas ūdensceļiem (piemēram, spiedvadiem, spiedtuneļiem, spiedstobriem hidroelektrostacijās) un to attiecīgajām ierīcēm;

2.7. iekārtām, kas noteiktas normatīvajos aktos par vienkāršajām spiedtvertnēm;

2.8. iekārtām, kas noteiktas normatīvajos aktos par aerosola baloniņiem;

2.9. transportlīdzekļu iekārtām, kuru drošību reglamentē normatīvie akti:

2.9.1. par automobiļu un to treileru tipa apstiprināšanu;

2.9.2. par lauksaimniecības un mežizstrādes riteņtraktoru atbilstības novērtēšanu;

2.9.3. par divriteņu vai trīsriteņu motorizēto transportlīdzekļu atbilstības novērtēšanu;

- 2.10. aku kontroles iekārtām, kuras izmanto naftas, gāzes vai ģeotermālās ieguves rūpniecībā un izpētē, kā arī pazemes krātuvēs spiediena uzturēšanai un/vai kontrolei;
- 2.11. iekārtām, kuru sastāvā ir apvalki vai mehānismi, kuru izmēru, materiālu un izgatavošanu nosaka stiprības, stingrības un stabilitātes prasības, lai izturētu slodzi, kas rodas, šādām iekārtām darbojoties, un kurām spiediens nav noteicošais projektēšanas faktors (piemēram, dzinēji, arī turbīnas un iekšdedzes dzinēji, tvaika dzinēji, gāzes vai tvaika turbīnas, turboģeneratori, kompresori, sūkņi un iedarbināšanas ierīces);
- 2.12. domnu krāsnīm (arī krāšņu dzesētājiem), karstpūšamajiem rekuperatoriem, putekļu nosūcējiem un domnu krāšņu izplūdes gāzu tīrītājiem, tiešās redukcijas kupoliem (arī krāšņu dzesētājiem), gāzes konvektoriem un kausiem tērauda un neferrometālu kausēšanai, pārkausēšanai, degazācijai un rūdīšanai;
- 2.13. iebūvētām iekārtām augstsprieguma elektriskajās iekārtās (piemēram, slēdžu mehānismiem, kontrolmehānismiem, transformatoriem, rotējošām mašīnām);
- 2.14. sakaru sistēmu caurulēm, kurās ir spiediens (piemēram, elektriskiem un telefona kabeļiem);
- 2.15. kuģiem, raķetēm, lidmašīnām un pārvietojamām (peldošajām) dabas resursu ieguves platformām, kā arī iekārtām, kas speciāli paredzētas savienošanai ar šīm platformām;
- 2.16. spiedieniekārtām, kas sastāv no elastīga apvalka (piemēram, riepām, spēļu bumbām, piepūšamām laivām un citām līdzīgām spiedieniekārtām);
- 2.17. dzinēju ieplūdes un izplūdes klusinātājiem;
- 2.18. radiatoriem un caurulēm karsta ūdens apkures sistēmās.

3. Labklājības ministrija sadarbībā ar attiecīgo standartu tehnisko komiteju iesaka valsts bezpeļņas sabiedrībai ar ierobežotu atbildību "Latvijas standarts" saistībā ar šiem noteikumiem izstrādājamo, adaptējamo un piemērojamo standartu sarakstu.

4. Valsts bezpeļņas sabiedrība ar ierobežotu atbildību "Latvijas standarts" iesniedz publicēšanai laikrakstā "Latvijas Vēstnesis" to Latvijas nacionālo standartu sarakstu, kurus var piemērot šo noteikumu prasību izpildei (turpmāk — piemērojamie standarti).

2. Vispārīgās prasības spiedieniekārtas lietošanai

5. Spiedieniekārtas izvietošanu, atbilstošu un drošu lietošanu, apkalpošanu un uzraudzību saskaņā ar šo noteikumu prasībām un ražotāja instrukciju nodrošina spiedieniekārtas valdītājs, lai nepieļautu draudus cilvēku dzīvībai, veselībai, īpašumam un videi.

6. Atļauts lietot tikai Valsts darba inspekcijā reģistrētas spiedieniekārtas.

7. Katrai spiedieniekārtai nepieciešama pase valsts valodā, kuru saskaņā ar šo noteikumu pielikumā noteikto pasas paraugu konkrētai spiedieniekārtai aizpilda spiedieniekārtas ražotājs, tā pilnvarotais pārstāvis vai importētājs (ja ražotājs neatrodas Latvijā), norādot viņa kompetencē esošās ziņas, kas attiecas uz konkrēto spiedieniekārtu.

8. Nododot vai iznomājot spiedieniekārtu citam valdītājam, tiek nodota arī tās pase.

9. Ražotājs, tā pilnvarotais pārstāvis vai importētājs spiedieniekārtas pasei pievieno atbilstības deklarāciju un normatīvajos aktos noteiktā kārtībā izsniegtu atbilstības sertifikātu, kā arī montāžas un lietošanas instrukciju valsts valodā, kurā norādīta vismaz šāda informācija:

9.1. spiedieniekārtas uzstādīšanas un pārvietošanas kārtība, arī atsevišķo elementu savienošana;

9.2. kārtība, kādā tiek uzsākta spiedieniekārtas lietošana;

9.3. spiedieniekārtas lietošanas kārtība;

9.4. spiedieniekārtas tehniskās apkopes un uzraudzības kārtība, arī lietotāja veicamās pārbaudes;

9.5. tehniskā dokumentācija, rasējumi, diagrammas un aprēķini, ja tie palīdz izprast lietošanas instrukcijā dotās norādes.

10. Spiedieniekārtas valdītājam aizliegts uzsākt spiedieniekārtas lietošanu bez spiedieniekārtas pases un šo noteikumu 9.punktā minētajiem dokumentiem.

11. Spiedieniekārtas lietošanas laikā tās valdītājam ir šādi pienākumi:

11.1. atbilstoši spiedieniekārtas konstrukcijai un tās lietošanas apstākļiem nodrošināt pietiekamu skaitu apkalpojošā personāla, kas apmācīts un atestēts normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā;

11.2. norīkot (ar rakstisku rīkojumu) atbilstošas kvalifikācijas speciālistu, kas ir atbildīgs par spiedieniekārtas tehnisko stāvokli, tās drošu lietošanu un apkopi (turpmāk — atbildīgais speciālists);

11.3. ievērojot ražotāja montāžas un lietošanas instrukcijas, izstrādāt un apstiprināt apkalpojošā personāla darba instrukcijas un uzturēt tās aktuālā stāvoklī;

11.4. nodrošināt pases un lietošanas instrukcijas glabāšanu un uzrādīšanu Valsts darba inspekcijas amatpersonām un kompetentās pilnvarotās inspicēšanas institūcijas pārstāvjiem normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā;

11.5. nodrošināt norīkojumu (atļauju) noformēšanu paaugstinātas bīstamības darbiem;

11.6. nodrošināt spiedieniekārtas savlaicīgas tehniskās pārbaudes, kuras veic kompetenta pilnvarota inspicēšanas institūcija šo noteikumu 4.nodaļā noteiktajā kārtībā;

11.7. ziņot Valsts darba inspekcijai par avārijām vai nelaimes gadījumiem, kas notikuši, lietojot spiedieniekārtu.

12. Spiedieniekārtas valdītājs nodrošina atbildīgo speciālistu ar šādu lietošanas dokumentāciju:

12.1. spiedieniekārtas pasi;

12.2. spiedieniekārtas un to elementu lietošanas instrukcijām un apkalpojošā personāla darba instrukcijām;

12.3. spiedieniekārtas lietošanas žurnālu.

13. Atbildīgajam speciālistam ir šādi pienākumi:

13.1. nodrošināt spiedieniekārtas un tās aprīkojuma atbilstošu tehnisko stāvokli;

13.2. nodrošināt šo noteikumu 12.punktā minētās spiedieniekārtas lietošanas dokumentācijas atbilstošu uzturēšanu;

13.3. uzraudzīt, lai apkalpojošā personāla kvalifikācija atbilstu noteiktām prasībām un tas būtu instruēts par spiedieniekārtas drošu lietošanu;

13.4. sagatavot spiedieniekārtu šajos noteikumos paredzētajām tehniskajām pārbaudēm un būt klāt šo pārbaūžu veikšanā;

13.5. konstatējot nepieļaujamus defektus un instrukcijas pārkāpumus darbā ar spiedieniekārtu, apturēt tās darbību un nodrošināt atklāto trūkumu novēršanu;

13.6. instruēt apkalpojošo personālu darba vietā un organizēt atkārtotas un ārpuskārtas zināšanu pārbaudes;

13.7. norādīt spiedieniekārtas pasē visus datus par spiedieniekārtas uzturēšanu un apkalpošanu, veiktos pasākumus, kas ietekmē katliekārtas drošu lietošanu, kā arī šajos noteikumos noteikto tehnisko pārbaucēju rezultātus;

13.8. norādīt spiedieniekārtas lietošanas žurnālā datus par spiedieniekārtas darbināšanas laiku, iekārtu, līmeņrāzi, manometru, drošības vārstu, sūkņu, automātikas, signalizācijas un aizsardzības ierīču stāvokli un pārbaudes rezultātiem, kā arī spiedieniekārtas un tās palīgierīču apkalpošanas maiņu nodošanu un pieņemšanu;

13.9. pārtraukt spiedieniekārtas darbību, ja tās lietošana apdraud cilvēku dzīvību, veselību, īpašumu un vidi, kā arī ja paredzētajā termiņā nav izdarītas spiedieniekārtas tehniskās pārbaudes.

14. Spiedieniekārtas apkalpojošajam personālam ir šādi pienākumi:

14.1. saskaņā ar darba instrukcijām un atbildīgā speciālista rīkojumiem un norādījumiem ievērot visas darba drošības, ugunsdrošības un vides aizsardzības prasības darbā ar spiedieniekārtu;

14.2. apstādināt spiedieniekārtas darbību un ziņot atbildīgajam speciālistam vai tās valdītājam, ja turpmākā spiedieniekārtas lietošana apdraud cilvēku dzīvību, veselību, īpašumu vai vidi, kā arī šādos gadījumos:

14.2.1. bojāts drošības vārsts vai to aizvietojošās drošības ierīces;

14.2.2. spiediens palielinājies par 10 % virs pieļaujamā darba spiediena, un veiktie pasākumi nespēj apturēt tā palielināšanos;

14.2.3. šķidruma līmenis ar liesmu apsildāmā vai citādi karsējamā spiedieniekārtā ir zemāks par pieļaujamo līmeni;

14.2.4. nestrādā neviens no tiešās darbības līmeņrādītājiem;

14.2.5. spiedieniekārtai atklāti plūsmi, izspiedumi, neblīvumi, neblīvumi metinātajās šuvēs, pārrautas stiprības saites, enkuru caurules vai blīves;

14.2.6. bojāts manometrs, un ar citiem mēraparātiem nevar noteikt spiedienu;

14.2.7. bojātas spiedieniekārtas drošības ierīces;

14.2.8. nav elektriskās strāvas automātiskajai vadībai, kontroles mēraparātiem, signalizācijai un drošības automātikai;

14.2.9. izcēlies ugunsgrēks vai stihiska nelaime, kas apdraud spiedieniekārtu;

14.2.10. citos gadījumos, kas paredzēti apkalpojošā personāla darba instrukcijās.

15. Atļauts darbināt spiedieniekārtu bez apkalpojošā personāla tiešas klātbūtnes, ja spiedieniekārta aprīkota ar automātiku, signalizāciju un aizsardzību, kas nodrošina tās drošu lietošanu un darbības pārtraukšanu, ja darba parametru novirzes no pieļaujamās normas apdraud spiedieniekārtu.

3. Drošības prasības spiedieniekārtas lietošanai

3.1. Izvietojums

16. Spiedieniekārtu novieto saskaņā ar montāžas un lietošanas instrukcijā paredzētajiem ražotāja norādījumiem. Spiedieniekārtas izvietojums nedrīkst apdraudēt tās tuvumā esošo personu veselību un drošību.

17. Spiedieniekārtu nostiprina tā, lai nebūtu iespējama tās apgāšanās, patvaļīga novirzīšanās vai sašķiešanās. Spiedieniekārtu novieto tā, lai tās apskate, remonts un tehniskā apkope būtu droša, un, ja nepieciešams, ierīko attiecīgas platformas un kāpnes.

18. Ja apakšzemes spiedieniekārtā uzglabā vielas, kas normatīvajos aktos par spiedieniekārtām un to kompleksiem ir noteiktas kā I grupas plūstošās vielas, tās ārējo apvalku aizsargā pret koroziju un klejojošām strāvām un spiedieniekārtu novieto tā, lai nodrošinātu pieeju tās noslēdzošajām ierīcēm.

3.2. Aprīkojums

19. Spiedieniekārtas atkarībā no to konstrukcijas un paredzētā lietošanas veida ir apgādātas ar šādu aprīkojumu:

19.1. drošības vārsti, kas aizsargā spiedieniekārtu no spiediena paaugstināšanās virs pieļaujamā spiediena;

19.2. šķidruma līmeņa rādītāji;

19.3. manometri;

19.4. ierīces temperatūras mērīšanai;

19.5. slēgierīces un regulēšanas ierīces;

19.6. drošības ierīces.

20. Spiedieniekārtas aizsardzībai no spiediena paaugstināšanās virs pieļaujamā spiediena drīkst lietot šādus drošības vārstus:

20.1. atsperes drošības vārstus;

20.2. sviru–svara drošības vārstus;

20.3. impulsa tipa drošības vārstus, kas komplektēti kopā ar galveno drošības vārstu un vadošo tiešās darbības impulsa vārstu;

20.4. drošības vārstus ar plīstošām membrānām (membrānu drošības vārsti);

20.5. citus vārstus, kurus šim nolūkam uzstādījis spiedieniekārtas ražotājs.

21. Drošības vārstus visā to lietošanas laikā nodrošina ar pietiekamu caurlaides spēju tā, lai spiediens ilgstoši nepārsniegtu maksimāli pieļaujamo spiedienu. Ja to paredz spiedieniekārtas lietošanas instrukcija, pieļaujama īslaicīga spiediena paaugstināšana ne vairāk kā par 10 % virs maksimāli pieļaujamā spiediena.

22. Spiedieniekārtas atsperes drošības vārstu spiedieniekārtas lietošanas laikā nedrīkst nospriegot vairāk par vārsta ražotāja noteikto lielumu. Ja darba vide (piemēram, temperatūra) kaitīgi iedarbojas uz atsperes materiālu, tiek veikti nepieciešamie pasākumi, lai novērstu vai kontrolētu šādu ietekmi.

23. Drošības vārstu nepieciešams pārbaudīt, atverot to spiedieniekārtas darbības laikā, izņemot gadījumu, ja šāda rīcība var kaitīgi ietekmēt vidi (I grupas vielām) vai tehnoloģisko procesu. Šajā gadījumā vārsta pārbauda uz šim nolūkam paredzēta stenda.

24. Drošības vārstu spiedieniekārtas lietošanas laikā apkalpo saskaņā ar lietošanas instrukciju.

25. Drošības vārstu un impulsa līniju novadošie cauruļvadi vietās, kur iespējama kondensāta uzkrāšanās, ir aprīkoti ar piemērotām drenāžas ierīcēm. Uz šīm drenāžas ierīcēm aizliegts uzstādīt noslēgierīces.